

Ta priročnik je živ dokument. Pomagajte nam ga
izboljšati tako, da odgovorite na to kratko [anketo o](#)
[povratnih informacijah](#).

EUROPEAN UNION

EU
MISSIONS

ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE

Vključevanje deležnikov in državljanov v prilagajanje na podnebne spremembe: Priročnik »Naredi sam«

Priročnik »Naredi sam« za mobilizacijo in vključevanje deležnikov in državljanov v načrtovanje in izvajanje prilagajanja na podnebne spremembe

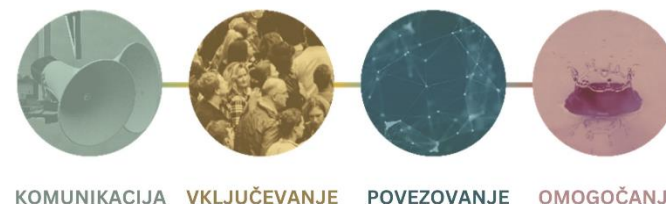
Uvod

Kako lahko izboljšate načrtovanje prilagajanja na podnebne spremembe z učinkovitimi strategijami vključevanja deležnikov¹ in mobilizacije državljanov? Kako lahko zagotovite njihovo podporo v prihodnosti, da bi zagotovili dolgoročne in učinkovite ukrepe prilagajanja? Če si trenutno belite glavo s temi vprašanji, niste sami. Večina regionalnih in lokalnih oblasti si prizadeva obravnavati te priložnosti in to z razlogom: deležniki in državljani so temelj uspešnega načrtovanja in izvajanja prilagoditvenih ukrepov.

Ne glede na to, kako premišljen, znanstveno utemeljen in s podatki podprt je vaš načrt prilagajanja na podnebne spremembe, če ga deležniki in državljani ne bodo sprejeli in podprli, ne bo dosegel svojega polnega potenciala tako pri oblikovanju kot pri izvajanju.

Cilji in področje uporabe

Ta priročnik je namenjen regionalnim in lokalnim oblastem in je bil pripravljen v okviru platforme EU za izvajanje misije za prilagajanje na podnebne spremembe (MIP4Adapt). Priročnik vas bo vodil po šestih glavnih korakih procesa vključevanja deležnikov in državljanov v načrtovanje prilagajanja na podnebne spremembe, opisanih v [regionalnem orodju za podporo prilagajanju \(RAST\)](#). Predstavlja preizkušena orodja in metode, ki vam lahko pomagajo pri pristopu "celotne družbe", ki nikogar ne pušča zadaj. Priročnik konceptualno temelji na štirih elementih: **komuniciranje, vključevanje, povezovanje in omogočanje**.

¹ Deležnik je vsaka oseba ali skupina, ki vpliva na vaš načrt prilagajanja podnebnim spremembam ali je pod njenim vplivom. V praksi to pomeni vsi, na katere lahko vplivajo izzivi in priložnosti, ki jih prinašajo podnebne spremembe, in odločevalce, ki izvajajo ustrezne ukrepe.

Pojmuje jih kot medsebojno povezane elemente za mobilizacijo deležnikov in državljanov ter spodbujanje skupnega razumevanja, zavezanosti in ukrepanja (za več podrobnosti glej okvir 1).

Okvir 1: KOMUNIKACIJA-POVEZOVANJE-POSVETOVANJE-OMOGOČANJE

Ključni elementi uspeha za učinkovito in sodelovalno mobilizacijo ter vključevanje deležnikov in državljanov:

- KOMUNICIRANJE s širokim krogom deležnikov in državljanov, ki so lahko preobremenjeni z obsegom informacij, ki jih redno prejemajo.
- VKLJUČEVANJE širokega nabora organizacij in posameznikov.
- POVEZOVANJE deležnikov in državljanov z nosilci odločanja na načine, ki olajšajo razpravo o politikah in ukrepih.
- OMOGOČANJE deležnikom in državljanom, da delujejo skupaj in posamezno.

Zakaj morate vključiti in mobilizirati deležnike in državljanje?

Obstajajo trdni dokazi, da lahko sodelovanje javnosti pripelje do bolj ambicioznega in transformativnega načrtovanja in izvajanja prilagajanja na podnebne spremembe ^(Ref1).

Kot regionalni ali lokalni organ lahko igrate ključno vlogo pri krepitvi ozaveščenosti in razumevanja deležnikov in državljanov o podnebnih ranljivostih, tveganjih in priložnostih ter krepitvi njihove zavezanosti k ukrepanju. To pa lahko olajša izvajanje, vključno s spremembo vedenja.

Z vključevanjem deležnikov in državljanov lahko zagotovite, da bodo vaši načrti za prilagajanje na podnebne spremembe:

- **Relevantni:** Čeprav je o občutljivosti človeških in naravnih sistemov na podnebno spremenljivost veliko znanega, lahko deležniki in državljanji zagotovijo pomemben lokalni vpogled, znanje in izkušnje. Poleg tega lahko najbolje ocenijo svojo sposobnost prilagajanja; sposobnost prilagajanja morebitni škodi, izkoriščanja priložnosti ali odzivanja na posledice. Številni deležniki bodo verjetno odgovorni tudi za izvajanje ukrepov, ki izhajajo iz načrta, zato bodo verjetno dobro poznali operativna vprašanja in uporabo.

- **Prepričljivi:** Če naj bo vaš načrt prilagajanja na podnebne spremembe verodostojen, dosleden in vreden zaupanja, je pomembno, da je informiran od spodaj navzgor in ne le voden od zgoraj navzdol.
- **Utemeljeni:** Z zagotovitvijo prispevkov in potrditve načrta prilagajanja na podnebne spremembe s strani deležnikov in državljanov obstaja večja verjetnost, da ga bodo vsi obravnavali kot utemeljenega, sorazmernega in pravičnega, kar vam bo olajšalo zagotavljanje njegovega izvajanja.
- **V skupni lasti:** Skupna priprava načrta z deležniki in državljani bo zagotovila skupno lastništvo in spodbudila vse, da bodo sodelovali pri njegovem izvajanju.
- **Jasno izoblikovani:** Vključevanje deležnikov in državljanov v vsak korak načrtovanja prilagajanja (npr. pri opredeljevanju podnebnih ranljivosti in tveganj, določanju in prednostnem razvrščanju možnosti prilagajanja ter pripravi izvedbenih načrtov) pomeni, da bodo nameni načrta, vprašanja, na katera se osredotoča, in načini njihovega obravnavanja jasni in s tem razumljivi.

Kdaj in kako vključiti in mobilizirati deležnike in državljane v načrtovanje prilagajanja?

Ta priročnik vam bo pomagal razmisliti o tem, kdaj in kako lahko najbolj učinkovito in uspešno spodbudite in vključite deležnike in državljane k načrtovanju prilagajanja na podnebne spremembe. Obravnava stopenjski cikel, opisan v RAST, ter pojasnjuje posebne ukrepe in orodja, ki jih lahko uporabite pri vsakem koraku.

Vključevanje deležnikov in državljanov lahko pomaga zmanjšati konflikte, graditi zaupanje, podpirati sprejete odločitve, oblikovati skupno javno pooblastilo za strategije in načrte prilagajanja na podnebne spremembe ter olajšati skupno razumevanje. Deležniki in državljani bodo tako bolj verjetno podprli cilje prilagajanja in izvajanje povezanih ukrepov.

Naslednja preglednica povzema ključne vstopne točke v ciklu načrtovanja prilagajanja, kjer so priložnosti, da se pridobi prispevek in/ali potrditev deležnikov ter da se posvetuje z državljani ali podpre njihovo mobilizacijo in spremembo vedenja.

Razlikujemo med deležniki, ki so lahko vključeni v posebne sektorske ali medsektorske dejavnosti, in državljani, ki jim je mogoče nameniti bolj splošne pristope.

Preglednica 1: Primeri participativnih dejavnosti za vsak korak cikla RAST

Cikel načrtovanja prilagajanja	Primeri ukrepov v zvezi z deležniki	Primeri ukrepov v zvezi z državljani
Korak 1 - pripravite podlago za prilagajanje	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj strategije trajnega sodelovanja Razviti skupnosti praks, s katerimi se je treba posvetovati in/ali jih vključiti v vse nadaljnje korake (s posebnim poudarkom na izvajanju). 	<ul style="list-style-type: none"> Prilagodite svojo komunikacijsko strategijo Izvedba ankete o interesih in stališčih državljanov. ustanovitev zborov državljanov, s katerim se je treba posvetovati in/ali ga vključiti v vse nadaljnje korake (s posebnim poudarkom na izvajanju).
Korak 2 - ocena ranljivosti in tveganja	<ul style="list-style-type: none"> Določitev in prednostna razvrstitev ali potrditev podnebnih ranljivosti in tveganj s pomočjo tematskih/sektorskih fokusnih skupin ali delavnic ali določitev vseh medsektorskih podnebnih ranljivosti in tveganj med temami/sektorji s pomočjo medtematskih/medsektorskih delavnic. 	<ul style="list-style-type: none"> posvetovalni procesi za boljše prepoznavanje tveganj in ranljivosti ranljivih skupin ciljno usmerjene komunikacijske dejavnosti za krepitev razumevanja ali ozaveščenosti državljanov o podnebnih ranljivostih in tveganjih (npr. kampanja za ozaveščanje o podnebnih spremembah).
Korak 3 - opredelitev možnosti prilagajanja	<ul style="list-style-type: none"> Opredelitev in potrditev možnosti prilagajanja s tematskimi/sektorskimi fokusnimi skupinami ali delavnicami ali opredelitev medsektorskih prilagoditvenih ukrepov z medtematskimi/medsektorskimi delavnicami. 	<ul style="list-style-type: none"> posvetovanje z državljani o pomembnosti, verodostojnosti in legitimnosti možnosti prilagajanja ter njihovi pripravljenosti, da jih podprejo.
Korak 4 – ovrednotenje in izbira različnih možnosti prilagajanja	<ul style="list-style-type: none"> spodbujanje tematskih/sektorskih fokusnih skupin ali delavnic za uporabo dogovorjenih meril za določanje prednostnih možnosti prilagajanja ali medtematskih/medsektorskih delavnic za potrditev prednostne razvrstitve vseh možnosti prilagajanja. 	<ul style="list-style-type: none"> posvetovanje z državljani o prednostni razvrstitvi možnosti prilagajanja (npr. z anketami za državljane).
Korak 5 - izvajanje prilagajanja	<ul style="list-style-type: none"> Razviti spodbudno okolje (npr. smernice, spodbude in podpora), ki spodbuja izvajanje ukrepov s strani deležnikov. 	<ul style="list-style-type: none"> Deliberativno vključevanje državljanov za oblikovanje spodbudnega okolja za izvajanje prilagoditvenih ukrepov. Usmerjanje komunikacijskih dejavnosti za spodbujanje vedenjskih sprememb, ki vodijo k večji odpornosti.

Korak 6 - spremljanje in vrednotenje

- vključevanje deležnikov v poročanje o napredku pri izvajanju ukrepov (tudi sami).
- Vzpostavitev programov [ljubitelske znanosti](#) za spremljanje rezultatov in izidov, povezanih s prilagoditvenimi ukrepi.

Korak 1: Priprava podlage za prilagoditev

Ne glede na to, ali se pripravljate na začetek načrtovanja prilagajanja na podnebne spremembe ali ste že napredovali v ciklu prilagajanja, je opredelitev in razumevanje, kateri deležniki in državljani lahko prispevajo in na kakšen način, izredno koristno.

Toda kako? In kje začeti? V tem razdelku je opisano, kako razviti **strategijo mobilizacije in vključevanja** na vsakem naslednjem koraku cikla načrtovanja prilagajanja. Priporočamo vam, da začnete z oblikovanjem splošne strategije. To boste podrobneje razvili, ko boste načrtovanje prilagajanja izvajali korak za korakom, tj. učili se boste, ko boste napredovali skozi RAST, ter sproti obvladovali pričakovanja deležnikov in državljanov.

Kako razviti strategijo mobilizacije in vključevanja

Vaša **strategija mobilizacije in vključevanja** je lahko prilagojena vašemu lokalnemu kontekstu z odgovori na naslednja vodilna vprašanja:

- **ZAKAJ želite sodelovati z deležniki in državljani?** Npr. kako predvidevate, da lahko njihova vključenost in dejavno sodelovanje izboljšata rezultate posameznih korakov cikla načrtovanja prilagajanja?
- **Koga iz javnega, zasebnega in prostovoljnega sektorja morate vključiti, da:**
 - Pridobite relevantne in verodostojne prispevke vseh ključnih deležnikov z ustreznim znanjem in izkušnjami iz sektorjev ali področij, ki jih bo vaš načrt prilagajanja na podnebne spremembe obravnaval.
 - Zagotovite, da so pri pripravi načrta v največji možni meri sodelovali vsi ključni deležniki, na katere lahko načrt vpliva.
 - Zagotovite lastništvo in razumevanje tistih, ki bodo odgovorni za izvedbo načrta, in tistih, ki bodo morali sodelovati pri njegovem izvajanju.

Pri načrtovanju in analizi deležnikov bo koristno upoštevati želje deležnikov in obstoječe odnose med njimi. Nekaj navodil za načrtovanje vključevanja deležnikov lahko najdete na strani [Climate-ADAPT](#). Koristijo vam lahko tudi drugi že izvedeni participativni procesi, tako da aktivirate morebitne sinergije z drugimi podobnimi dejavnostmi.

V vodniku RESIN za vključevanje deležnikov je analiza deležnikov razdeljena na tri korake:

- i) Opredelitev deležnikov (s kartiranjem zainteresiranih strani - [glej opis v Dodatku](#))
- ii) Kategorizacija deležnikov (npr. z uporabo [matrike vplivov in interesov](#)) in
- iii) Analiza odnosov med deležniki (glej [uvodne smernice za analizo socialnih omrežij](#)).

Z analizo ravni zanimanja in vpliva različnih deležnikov lahko ugotovite, katere bi bilo koristno vključiti v razvoj vaše strategije (npr. tiste, ki lahko posredujejo informacije preostalemu prebivalstvu in od njega), ali pa tiste, ki jih morate le informirati.

- **KAJ bodo morali deležniki in državljani storiti (npr. kakšna je pričakovana stopnja sodelovanja)**, da bi pomagali opredeliti in prednostno razvrstiti podnebne ranljivosti, tveganja in možnosti prilagajanja, in **KAJ bodo dobili v zameno?** To je pomembno, saj je ustrezno **upravljanje pričakovanj** vključenih deležnikov in državljanov (tj. glede njihovih ciljev in vlog ter želja) ključnega pomena za uspeh participativnega procesa.

Če želite doseči dolgoročni učinek, mora biti vaša strategija mobilizacije in vključevanja trajna in temeljiti na jasno strukturiranem procesu sodelovanja. Razmišljanje o tem vam bo pomagalo tudi pri varčevanju z viri in ustvarjanju resničnega občutka skupnosti. Ugotovite lahko, kateri vidiki lahko zanimajo vaše deležnike ali državljane, skratka, kaj bodo dobili v zameno za svoje sodelovanje. To vam ne bo pomagalo le zožiti strategije, temveč vam bo omogočilo tudi obvladovanje pričakovanj vpletenih strani.

- Kakšna so **potrebna sredstva** in kakšno je **pričakovano trajanje** vsakega participativnega procesa (**KOLIKO in KAKO DOLGO**)?

Strategija mobilizacije in vključevanja bi morala v idealnem primeru temeljiti na **načrtu participativnih dejavnosti**, ki zajema celoten cikel RAST, in biti podrobneje opredeljena za posamezen korak, ki ga obravnavate. O tem načrtu je treba jasno obvestiti deležnike in državljane.

Obstajajo številna priljubljena in dobro preizkušena orodja in tehnike sodelovanja ter bolj inovativni pristopi, ki jih lahko uporabite pri svojih dejavnostih mobilizacije in vključevanja. Izbira metod bo odvisna od vaših specifičnih ciljev (glej [preglednico 1](#)) in usmeritve (npr. izmenjava informacij, skupna analiza, vzajemno učenje, skupno odločanje ali nadaljnje vključevanje deležnikov). Pri načrtovanju in izvajanju participativnega načrta so lahko koristne strokovne smernice, ki vam bodo v pomoč pri povečanju učinkovitosti procesa.

Dodatna točka, ki jo je treba upoštevati, je, **kako najbolje uskladiti svojo komunikacijsko strategijo** z dejavnostmi mobilizacije in vključevanja. Morda imate v svoji ekipi strokovnjake za komuniciranje, ki lahko pripravijo zanesljivo komunikacijsko strategijo (tj. določijo sporočila, občinstvo in kanale). To je ključnega

pomena za podporo razvoju, izvajanju in spremljanju vašega načrta prilagajanja na podnebne spremembe, s čimer se zagotovi močna uskladitev vašega komuniciranja s strategijo vključevanja deležnikov in državljanov. Vendar boste morali upoštevati nekatere [posebnosti komuniciranja o podnebnih spremembah](#), npr. povezovanje s tem, kar je pomembno za vaše občinstvo, sestavljanje zgodb, ki temeljijo na verodostojnih opisih, ali uporaba učinkovitega vizualnega komunikacijskega gradiva.

Podpora pri mobilizaciji in vključevanju deležnikov

[Skupnosti praks](#) (SP) so dober primer uveljavljene oblike družbenih organizacij, ki imajo lahko osrednjo vlogo pri povečanju stopnje sodelovanja deležnikov pri izvajanju vašega načrta prilagajanja. SP, ki se osredotoča na prilagajanje na podnebne spremembe, je organizirana skupina ljudi, ki imajo skupne interese in želijo uskladiti prizadevanja za doseganje skupnih ciljev, povezanih s podnebno odpornostjo. Svoj sosvet lahko ustanovite tako, da vzpostavite prostor za vzajemno učenje, pogosto s poudarkom na izmenjavi dobrih praks ter podpori izvajanju in sprejemanju možnosti prilagajanja. [Priročnik EU-JRC Community of Practice Playbook](#) vsebuje podrobne smernice o tem, kako voditi skupnost za prakso, pri čemer je treba ustrezno upoštevati najpomembnejše dejavnike, ki tem skupnostim omogočajo uspeh. MIP4Adapt ima svojo skupnost praks, ki vsem deležnikom pomaga pri izmenjavi zamisli, učenju in povezovanju na določenih področjih skupnega interesa.

Podpora mobilizaciji in vključevanju državljanov

Deliberativni procesi vam lahko pomagajo pri spodbujanju strukturiranega dialoga ali pogovora med odločevalci in državljani ter v razpravo vključijo tiste, ki morda ne razumejo vedno podatkov o podnebnih spremembah, tiste, ki so skeptični do možnih rešitev, ali tiste, ki jih skrbi, da bodo podnebne spremembe vplivale nanje. Poleg tega lahko ti procesi pomagajo zagotoviti prilagojeno podporo na lokalni ravni, da se opredelijo konkretne potrebe najbolj ranljivih skupin, kar prispeva k [pravični odpornosti](#). Kot primer lahko navedemo [skupščine državljanov](#), ki se ukvarjajo s [podnebnimi vprašanji](#), v katerih sodeluje skupina državljanov, uravnoreženo zastopanih glede na starost, spol in družbeno-ekonomske vidike, ki se učijo, razpravljajo in dajejo priporočila o prednostnih nalogah, povezanih s podnebjem. Ta

Dobre prakse na podnebnih državljanskih skupščinah: Vedno več evropskih podnebnih državljanskih skupščin, od [irske državljanske skupščine](#) leta 2016, ponuja jasne primere, kako se lahko skupina naključno izbranih državljanov uči, sodeluje v dialogu, razpravlja ter oblikuje jasna priporočila in potencialne rešitve za reševanje zapletenih izzivov podnebnih sprememb (na voljo so poročila s priporočili, ki izhajajo iz posvetovalnih procesov na [Irskem](#), v [Franciji](#), [Združenem kraljestvu](#) in [Španiji](#)). Ta priporočila so bila posredovana nacionalnim parlamentom, da bi se uporabila pri morebitnih političnih reformah: na Irskem so na primer pripeljala do podnebnega akcijskega načrta, v Franciji pa do predloga ustavne reforme, ki naj bi zagotovila, da bo država ukrepala na področju podnebnih sprememb. V [Evropi](#) je bilo organiziranih še več državljanskih skupščin o podnebnih ukrepih na [regionalni in lokalni ravni](#), od 3. februarja 2023 dalje pa bo v Bruslju delovala prva stalna podnebna državljanska skupščina na svetu.

priporočila lahko nosilec odločanja in drugim deležnikom pomagajo bolje razumeti, kako državljani zaznavajo glavne izzive in potrebne ukrepe za krepitev odpornosti na podnebne spremembe.

Te skupščine zagotavljajo podlago, na osnovi katere državljani lahko razpravljajo in pripravijo vključujoča, pravična in široko podprta priporočila, ki lahko usmerjajo spremembe politik. Kar zadeva razpoložljive vire, je Evropska mreža znanja o podnebnih skupščinah pripravila podrobne [smernice](#) o različnih vidikih, povezanih z zasnovo in pripravo, izvajanjem in vrednotenjem podnebnih skupščin. Poleg tega [projekt Climate Citizens' Assemblies](#) zagotavlja jasne nasvete in spoznanja o treh fazah vodenja podnebne skupščine (tj. priprava, izvedba skupščine in politično spremljanje). Ti temeljijo na izkušnjah in spoznanjih uspešnih nacionalnih podnebnih skupščin po Evropi (glej okvir na levi strani).

Koraki 2, 3 in 4: Ugotovite in ocenite svoje podnebne ranljivosti, tveganja in možnosti prilagajanja

Lahko se posvetujete s ključnimi deležniki in državljani, da bi na podlagi njihovega znanja in izkušenj:

- potrdili in dopolnili začetni pregled osrednjih **elementov, vključenih v** postopke **vrednotenja ranljivosti in tveganja**, tj. občutljivosti, sposobnosti prilagajanja (organizacijska sposobnost ter tehnična, finančna in ekosistemska zmogljivost) in izpostavljenosti podnebnim nevarnostim – glej [RAST](#) za opredelitve.
- opredelili in ocenili najpomembnejše **možnosti za obravnavanje podnebnih ranljivosti, tveganj in priložnosti**.
- izboljšali njihovo skupno razumevanje motivacije, temeljnih prepričanj, skrbi, občutkov in vrednot v zvezi s podnebnimi spremembami.

Pri participativnih dejavnostih se lahko uporabljajo **fokusne skupine** in **delavnice deležnikov kot** osrednje dejavnosti za potrjevanje in pridobivanje prispevkov za opredelitev in prednostno razvrstitev podnebnih ranljivosti, tveganj in/ali možnosti prilagajanja. Te dejavnosti se lahko organizirajo kot dejavnosti za posamezno temo ali sektor ali kot medtematske ali medsektorske dejavnosti, tj. kadar se želi spodbuditi ugotavljanje sinergij ter usklajevanje kompromisov in konfliktov med temami ali sektorji.

Tako fokusne skupine kot delavnice deležnikov omogočajo zbiranje kvalitativnih podatkov in poglobljenih informacij o dožemanju ljudi ter so lahko zelo dragocene za razumevanje skrbi, motivacije in prepričanj, tako individualno kot kolektivno oblikovanih. Ključno je, da zagotovite, da razprava vodi jasen cilj, da so udeleženci pomembni za obravnavane teme in da so dejavnosti vodene na način, ki spodbuja odprto in iskreno komunikacijo.

Obstaja nešteto dobro preizkušenih participativnih metod in orodij (glej npr. [Vodnik po PPN](#)), ki jih lahko uporabijo fokusne skupine ali delavnice deležnikov za lažjo potrditev ali nadaljnje prispevke k ocenam ranljivosti in tveganja.

Primeri metod sodelovanja:

- Za opredelitev ciljev in izzivov ter vzpostavitev skupnega izhodišča: [izgradnja vizije](#), [Pentagonalni problem](#), [participativno kartiranje](#), [študijski krogi](#) in [kognitivno kartiranje](#).
- Za izmenjavo znanja, socialno učenje in soustvarjanje novih idej: [Svetovna kavarna](#), [Fish Bowl](#), vaje z igranjem vlog in [kavarna Pro Action Café](#).
- Za podporo odločanju in doseganju soglasja (tj. zavezanosti k ukrepanju): [nenasilna komunikacija](#), [odprti forumi](#), [kroženje \(Round-Robin\)](#), [regenerativni dialogi](#) in [participativna večkriterijska analiza](#).

Nobeno orodje ali metoda ni primerna za vse situacije in cilje. Zato morate, če notranje nimate strokovnega znanja in izkušenj, poiskati strokovno pomoč pri oblikovanju in spodbujanju teh dejavnosti, da zagotovite možnosti za popolno doseganje načrtovanih ciljev.

Dodatek - opis ključnih orodij

Da bi pomagali ustvariti spodbudno okolje, boste morda morali bolje razumeti potrebe, motivacijo, skrbi in prepričanja ljudi o podnebnih spremembah in prilagoditvenem vedenju. Z raziskavami in vprašalniki, analizo družbenih omrežij ali tehnikami kartiranja rezultatov lahko bolje spoznate prevladujoče vrednote deležnikov in državljanov ter te informacije uporabite za spodbujanje ukrepov. [Ankete med državljani](#) (glejte npr. [raziskavo Eurobarometra, ki jo je izvedla EK](#)) so še posebej koristne za zbiranje povratnih informacij, ozaveščanje ljudi in skupnosti ter vključevanje državljanov v vrsto ugotovljenih vprašanj. Poleg tega te raziskave spodbujajo preglednost in odgovornost, saj zbirajo mnenja državljanov, ki jih je mogoče vključiti v proces odločanja. Podatke, zbrane z anketami državljanov, lahko uporabite za opredelitev področij, ki jih je treba izboljšati pri oblikovanju načrta prilagajanja, za sprejemanje na podatkih temelječih odločitev o politikah in programih ter za vrednotenje stopnje strinjanja o obravnavanem predmetu ali temi. Posebne ankete med državljani lahko pripravite na primer za informiranje in/ali potrjevanje opredelitve in prednostnega razvrščanja podnebnih ranljivosti, tveganj in možnosti prilagajanja. Ta dejavnost lahko podpira tudi razvoj spodbudnega okolja za izvajanje izbranih možnosti prilagajanja.

Korak 5: Izvajanje načrta

Po komunikaciji, sodelovanju in povezovanju z deležniki in državljani v predhodnih korakih razvoja načrta prilagajanja lahko njegovo pomembnost, verodostojnost in legitimnost še povečate, če jih vključite v:

- razvoj stroškovno ovrednotenih izvedbenih načrtov za izbrane ukrepe prilagajanja
- opredelitev ustreznih virov financiranja in finančnih sredstev
- razvoj načrtov za izvajanje politik.

Deliberativni procesi so še posebej pomembni za ustvarjanje spodbudnega okolja, ki bo olajšalo izvajanje izbranih možnosti prilagajanja. Z drugimi besedami, znanje in izkušnje lahko uporabite pri izvajanju načrtov prilagajanja, ko se povežete z deležniki in državljani ter izkoristite mreže akterjev z aktiviranjem družbenih odnosov, izgradnjo lokalnega socialnega kapitala, ki temelji na socialnem ali kolektivnem duhu ljudi kot »družbenih bitij«, »povezanih« z drugimi ljudmi. Deležniki in državljani bodo z razumevanjem in lastništvom tega, kaj je treba storiti za izvajanje načrta prilagajanja, imeli tudi največ možnosti, da jim omogočimo kolektivno in individualno delovanje. Te procese je mogoče organizirati na različnih ravneh, od posvetovanj v skupnosti do veliko širših nacionalnih zborov državljanov. Več orodij (glej na primer te [smernice za dialog v skupnosti](#)) in delo, ki se izvaja v okviru nekaterih tekočih projektov, ki jih financira EU (npr. [PHOENIX](#) in [REAL DEAL](#)), vam lahko ponudi zamisli, kako vzpostaviti in izvesti te demokratične pobude za prilagajanje.

Dejavna vloga deležnikov in državljanov je temeljnega pomena za doseganje podnebne odpornosti, tj. za ohranjanje in poglobljanje mobilizacije in sodelovanja državljanov in deležnikov skozi čas. To sodelovanje je mogoče podpreti z delovanjem lokalnih skupnosti prakse ali živih laboratorijev, ki krepijo njihovo udeležbo, da bi izboljšali izvajanje načrta (za primer glej okvir na desni strani).

Živi laboratorij, ki podpira izvajanje možnosti prilagajanja

V okviru projekta H2020 BRIGAIID je [mesto Antwerpen dejavno pomagalo pri iskanju testne lokacije za](#) pametne zelene strešne sisteme v okviru dejavnosti Living Lab. Mesto je svojim prebivalcem poslalo javni poziv, v katerem je objavilo načrte projekta BRIGAIID in prosilo za lastnike, ki bi bili pripravljeni dati svojo streho na voljo za testiranje. V času trajanja projekta so testno lokacijo obiskovali deležniki, državljani in znanstveniki.

Za prehod od razmisleka k dejanjem je treba upoštevati ključne vzvode za mobilizacijo in spremembo vedenja na individualni in kolektivni ravni (glejte povezano [»zgodbo o uspehu«](#) skupnosti Climate-KIC). Vendar pa poleg izkoriščanja notranjih vrednot in motivacije deležnikov in državljanov obstajajo tudi druge vrste spodbud. [Instrumenti okoljske politike \(EPI\)](#) – opredeljeni kot spodbujevalna orodja, zasnovana in izvajana z namenom prilagajanja posameznih odločitev kolektivno dogovorjenim ciljem – lahko s pravimi spodbudami ali zaviralci spodbudijo spremembo vedenja in spremenijo pogoje, ki olajšajo npr. financiranje posebnih možnosti za zmanjšanje tveganja. Ta orodja lahko izboljšajo obstoječi politični okvir s spodbujanjem sprememb vedenja, ki lahko vodijo k prilagajanju, in ne z ukazovanjem le-teh.

Korak naprej je izvajanje **postopkov soodločanja**, kot je [zeleni participativni proračun](#) (glej okvir spodaj), v okviru katerega imajo državljanji možnost neposredno vplivati na to, kako se dodeljujejo in porabljajo javna proračunska sredstva za načrtovanje odpornosti na podnebne spremembe. S tem orodjem člani skupnosti odločajo o dodelitvi in razdelitvi sredstev za dejanske podnebne projekte in pobude.

Dobre prakse soodločanja: Lizbonski zeleni participativni proračun

Participativni proračun je oblika sodelovanja državljanov, s katero imajo državljanji dejansko moč odločanja o delu občinskega proračuna. Lizbona je bila eno prvih velikih evropskih mest, ki je sprejelo participativni proračun na občinski ravni, vključno z (od leta 2018) zelenimi participativnimi proračuni s poudarkom na predlogih za "bolj trajnostno, odporno in okolju prijazno mesto". Pristop temelji na hibridnem modelu, ki združuje postopke osebne posvetovanja s spletnimi platformami za glasovanje o projektih za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter njihovo izbiro na podlagi odločitev lokalnih prebivalcev.

Korak 6 – Spremljanje in ocenjevanje

Pomembno je tudi, da kot regija ali lokalni organ spremljate in ocenjujete napredek načrtovanih ukrepov ter preverjate dejanske rezultate glede na cilje, ki so bili določeni na začetku (glejte [UAST v Climate-ADAPT](#)). To spremljanje in vrednotenje (M&E) vam omogoča, da se učite in razmišljate o učinkovitosti in morebitnih stranskih učinkih vašega načrta prilagajanja. O napredku glede na več kazalnikov je treba redno poročati tudi ustreznim odločevalcem in deležnikom, da se okrepi zaupanje in tudi prilagoditvena zmogljivost.

Vendar je lahko prilagajanje M&E zahtevno, zlasti pri vrednotenju doseganja zelenih rezultatov^(Ref2). Glavne težave so povezane z neuskkljenimi časovnimi okviri (tj. čas, ki je potreben za izvajanje obsega zahtevanih prilagoditvenih ukrepov, v primerjavi s časom, ki je potreben za doseganje koristi), omejitvami glede razpoložljivosti podatkov, vključno z osnovnimi podatki, ter finančnimi stroški in obveznostmi, potrebnimi za zagotovitev trajnosti dolgoročnega spremljanja. Z vključevanjem deležnikov in državljanov v proces povratnih informacij in izboljšav pri spremljanju in vrednotenju načrta se boste lahko bolje soočili s temi izzivi in pomagali, da bo vaš načrt ostal ustrezen. Poleg tega je to lahko učinkovit sistem za spodbujanje kolektivnih in individualnih podnebnih ukrepov; od povečevanja znanja in ozaveščenosti javnosti do izobraževanja mlajših generacij.

Poljudna znanost (opredeljena kot znanstvena raziskava, pri kateri sodeluje širša javnost) je lahko podporno orodje za pravočasno doseganje stalnega cikla izboljšav. Državljeni lahko sodelujejo pri spremljanju ustreznih spremenljivk, povezanih z izvajanjem načrta prilagajanja na podnebne spremembe, da bi s prispevki deležnikov in državljanov razmislili o tem, kaj v določenem kontekstu deluje dobro in kaj ne. To bo povečalo razumevanje in ozaveščenost, nadalje pomagalo zagotoviti pomembnost, verodostojnost in legitimnost izboljšav načrta ter tako spodbudilo nadaljnjo zavezanost k ukrepanju - kar bo vodilo k zgoraj omenjenemu ciklu izboljšav.

Glavna vprašanja, na katera boste morali odgovoriti, so:

- Rezultati - V kolikšni meri se izvajajo ukrepi iz vašega načrta?
- Učinki - V kolikšni meri so se zmanjšale podnebne ranljivosti in tveganja? (npr. z zmanjšanjem občutljivosti na nevarnosti povezane s podnebjem in/ali povečanjem z njimi povezanih prilagoditvenih zmogljivosti ali z zmanjšanjem izpostavljenosti podnebnih ranljivosti grožnjam, povezanim s podnebjem)

Izkušnje EU na področju Poljudne znanosti za podnebne ukrepe

Evropska komisija spodbuja več projektov poljudne znanosti, ki vključujejo raziskovalne metodologije, ki podpirajo mobilizacijo državljanov pri izvajanju podnebnih ukrepov (glej primere iz [programa SwafS](#), projekta [eu-citizen.science](#) ali projekta [AURORA](#), ki trenutno vključuje 7.000 poljudnih znanstvenikov po vsej Evropi, da bi postali državljeni s skoraj ničelnimi emisijami). Drug primer je britanski [koledar Nature's Calendar](#), ki učinkovito uporablja državljansko znanost za spremljanje učinkov podnebnih sprememb na divje živali.

Priloga - Podroben opis ključnih orodij

Ta priloga vsebuje podrobnejše informacije o nekaterih ključnih orodjih, ki podpirajo mobilizacijo in vključevanje deležnikov in državljanov. V tem kontekstu je izraz "orodje" razumljen široko in zajema dejanska orodja ter tudi smernice, metodologije, platforme, dobre prakse ali druge vire.

NABOR ORODIJ

ORODJE

SMERNICE

METODOLOGIJA

PLATFORMA

**SKUPNOSTI
PRAKS**

DRUGO

Priloga vključuje več preglednic z ustreznimi informacijami o vsakem orodju, in sicer:

- Glavni opis
- Kako orodje deluje
- Splošni nasveti in navodila za uporabo orodja
- Sklici, vključno s ključnimi dokumenti, uporabljenimi pri pripravi opisov, ki zagotavljajo dodatne informacije.
- Čas, znanja in viri, potrebni za uporabo orodja
- Pričakovani rezultati in izidi
- Potencialne ovire in omejitve

Pri vsakem orodju je navedena tudi slika, na kateri je označena vrsta orodja in kateri koraki testa RAST lahko podpirajo (glejte primer na desni strani). Krogi so obarvani **temno zeleno**, kadar je orodje posebej koristno za to stopnjo, in **svetlo zeleno**, kadar je orodje lahko koristno tudi na tej stopnji.

SEZNAM ORODIJ

01 ANALIZA DELEŽNIKOV	16
02 OBVEŠČANJE O PODNEBNIH SPREMEMBAH.....	18
03 INFORMACIJAVARENESKAMPANJA.....	21
04 STRATEGIJA ZAGOVORNIŠTVA PODNEBNIH SPREMEMB	24
05 ANKETE MED DRŽAVLJANI	26
06 SKUPŠČINA DRŽAVLJANOV ZA PODNEBJE	28
07 ZELENI PARTICIPATIVNI PRORAČUN.....	31
08 SKUPNOSTI PRAKS	34
09 POSPEŠILA EPIs	36
10 POLJUDNA ZNANOST.....	38

01 ANALIZA DELEŽNIKOV

Načrtovanje in analiza deležnikov je postopek ugotavljanja in razvrščanja različnih skupin ljudi, kot so organizacije ali posamezniki, ki imajo aktivno vlogo pri načrtovanju in izvajanju vašega načrta prilagajanja ali pa ima načrt prilagajanja na podnebne spremembe neposredno vpliva na njih.

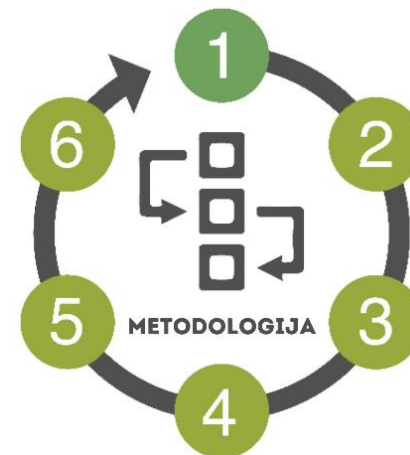
To je ključni predpogoj za razvoj učinkovitih komunikacijskih strategij in bo pripomoglo k čim večjemu pozitivnemu učinku vaših načrtov prilagajanja. Je ključnega pomena za razumevanje asimetrije moči, tj. kateri akterji ali deležniki imajo večjo in kateri manjšo moč, kateri so pričakovani viri odpora, tj. skupin, ki bodo nasprotovale morebitnim spremembam ali novim pobudam. Izboljšanje strategij za podporo vključevanju deležnikov je pomembno skozi celoten participativni proces, da se čim bolj poveča pozitiven učinek načrta prilagajanja.

KAKO DELUJE

Osrednja sestavina je opredelitev ekosistema deležnikov. Pripraviti boste morali začetni seznam in ga dopolniti s kombinacijo spletnih raziskav, fokusnih skupin, vprašalnikov, pol-strukturiranih intervjujev in/ali [tehnik "snežne kepe"](#). V okviru tega postopka lahko deležnikom predstavite načrt prilagajanja; razložite, kaj se bo od njih zahtevalo; kaj lahko dobijo v zameno za svoje sodelovanje; in zakaj je njihov prispevek tako pomemben.

V naslednjem koraku lahko zberete informacije o vseh deležnikih, kot so njihovi pomisleki, ključne potrebe in prednostne naloge, stopnja vpliva in stopnja zanimanja. To vam bo pomagalo določiti raven sodelovanja, ki je potrebna za vsako skupino deležnikov.

Nazadnje lahko analizirate tudi odnose med deležniki, da bi bolje razumeli razmerje moči, soodvisnosti, pretok informacij ali vplive.

NASVETI

Ne pozabite nenehno pregledovati in posodabljeni zemljevid deležnikov, ko v ciklu načrtovanja prilagajanja prehajate iz enega koraka RAST v naslednjega. Sestava deležnikov se bo sčasoma verjetno spreminjala, prav tako pa tudi njihov pomen ali vpliv na posamezne ukrepe, v katere se lahko vključijo.

ODNOSI

[Metodologija projekta H2020 RESIN za vključevanje deležnikov](#)
[Climate-ADAPT: ugotavljanje in vključevanje deležnikov](#) Primer kartiranja interesnih skupin za prilagajanje podnebnim spremembam: [Projekt ECO-CITIES v Manchestru](#)

Čas

Kar zadeva kartiranje deležnikov, je to odvisno od obsega in zapletenosti npr. obravnavanih možnosti. Za manjša območja je na primer postopek lahko končan v nekaj dneh, za večja območja pa lahko traja tudi več tednov. Izvajanje analize deležnikov zahteva dodaten čas, ki je prav tako povezan z velikostjo in zapletenostjo načrta.

Spretnosti

Predhodne izkušnje za kartiranje deležnikov niso potrebne, vendar so za sodelovanje z deležniki in zbiranje informacij potrebne dobre medosebne in komunikacijske spretnosti. Zmožnost sintetiziranja in jasna ter jedrnata predstavitev informacij predstavljata veliko prednost. Pri analizi deležnikov pa bo morda potrebna podpora strokovnjakov.

Viri

Pri vključevanju deležnikov so potrebni viri predvsem ljudje, dodeljeni za izvajanje dela. Pri analizi deležnikov boste morda potrebovali ekipo, ki bo izvedla raziskave ali ankete, da bi zbrala informacije o pričakovanih in interesih posameznih deležnikov. Za analizo odnosov med deležniki so potrebna posebna orodja, npr. analiza socialnih omrežij s spremljajočimi programskimi orodji.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Seznam deležnikov (vključno s kontaktnimi podatki referenčnih oseb), ki lahko pomembno prispevajo k vašemu načrtu prilagajanja.
- ★ ugotavljanje in razumevanje interesov, potreb in pričakovanj teh deležnikov.
- ★ Opredelitev morebitnih konfliktov ali nasprotovanj, ki jih lahko povzročijo različni deležniki. Pomoč organizacijam pri zmanjševanju tveganj pred morebitno eskalacijo.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Proces kartiranja lahko ovirajo omejitve pri dostopu do informacij o nekaterih deležnikih ali razpoložljive informacije o njih.

Nepopolna predstavitev: postopek kartiranja deležnikov je lahko subjektiven, saj je lahko odvisen od posameznikovih stališč ali preferenc. Tako lahko postopek izključi nekatere deležnike, ki bi lahko vplivale na vaše načrtovanje prilagajanja.

Kompleksnost in spreminjajoče se okolje: postopek je lahko kompleksen in ga bo morda treba izvesti večkrat, saj se deležniki in njihova stališča sčasoma spreminjajo.

02 OBVEŠČANJE O PODNEBNIH SPREMEMBAH

Dolgoletna prizadevanja za uvajanje podnebnih ukrepov so pokazala, da komuniciranje o podnebnih spremembah ni preprosta naloga in si zasluži posebno pozornost. Priročnik za avtorje IPCC o načelih učinkovitega komuniciranja in vključevanja javnosti v zvezi s podnebnimi spremembami pojasnjuje, da so ključna načela pri komuniciranju o podnebnih spremembah "govorjenje o resničnem svetu", "povezovanje s tem, kar je za ljudi pomembno", in "pripovedovanje zgodbe človeka".

Občutki, ki jih imajo ljudje ob določeni situaciji, močno vplivajo na njihove odločitve o tem, kako se bodo odzvali (in morebiti ukrepali), kar pomeni, da ni nujno, da ljudje ukrepajo, ko imajo boljše informacije. Raziskave kažejo, da so čustva pomembna za praktično odločanje, razumevanje tveganj in zagotavljanje motivacije.

KAKO DELUJE

Pripovedna orodja s privlačnimi slikami, vizualnimi prikazi in udarnim pripovedovanjem zgodb lahko pritegnejo pozornost ljudi in aktivirajo njihova čustva, zato obstaja večja verjetnost, da bodo sprožila spremembe vedenja v zvezi s podnebnimi ukrepi.

Smernice IPCC za podporo znanstvenikom pri komuniciranju o podnebnih spremembah na primer vsebujejo šest ključnih načel, ki so jim v pomoč pri vključevanju javnosti. Komunikacijska skupina IPCC na primer pojasnjuje, da je treba biti previden pri podatkih o podnebnih spremembah, ki jih želite sporočiti, saj se "velike številke" o podnebnih spremembah (npr. ciljne globalne povprečne temperature, koncentracije ogljikovega dioksida v ozračju) ne nanašajo na vsakodnevne izkušnje ljudi. Večina ljudi razume svet prek anekdot in zgodb, ne pa prek statističnih podatkov in grafov, zato vam bosta prizadevanje za pripovedno strukturo in prikazovanje človeškega obraza v ozadju znanosti pri predstavljanju informacij pomagala pripovedovati prepričljivo zgodbo.

ODNOSI

[Priročnik za avtorje IPCC o načelih učinkovitega komuniciranja in vključevanja javnosti v problematiko podnebnih sprememb](#)

Fundacija CMCC je pripravila več spletnih seminarjev o posebnih vidikih komuniciranja o podnebnih spremembah, in sicer:

- [Kako govoriti o podnebnih spremembah tako, da se bo spremenila situacija?](#)
- [Novinarstvo in znanost: pripovedi o podnebnih spremembah](#)
- [Podnebne spremembe in dezinformacije: stanje in kako se spopasti z njimi](#)

Čas

Če boste posebno pozornost namenili komunikaciji, usmerjeni v podnebne spremembe, to ne bo bistveno podaljšalo časa, potrebnega za izvajanje vaše komunikacijske strategije.

Spretnosti

Potrebne so dobre komunikacijske sposobnosti, vizualne spretnosti in dobro poznavanje podnebnih sprememb. Izkušnje s pripovedovanjem zgodb so lahko velika prednost.

Viri

Smiselna komunikacijska kampanja o podnebnih spremembah zahteva veliko sredstev, vključno s skrbno pripravljenim vizualnim gradivom, ki podpira na dokazih temelječa sporočila.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Prilagoditev komunikacijske strategije za boljše posredovanje informacij, ki bo povečalo ozaveščenost o vplivih podnebnih sprememb ter učinkovito zmanjšalo ranljivost in povečalo sposobnost prilagajanja.
- ★ Jasna sporočila za poenostavitev zapletenih znanstvenih informacij o podnebnih spremembah, da bodo te informacije razumljive širokemu krogu državljanov in deležnikov. Zagotavljanje priporočil na več kanalih ter čim večji doseg in vpliv komunikacije o podnebnih spremembah, s čimer se poveča ozaveščenost ciljnih skupin (npr. ranljivih skupin, določenega sektorja itd.).

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

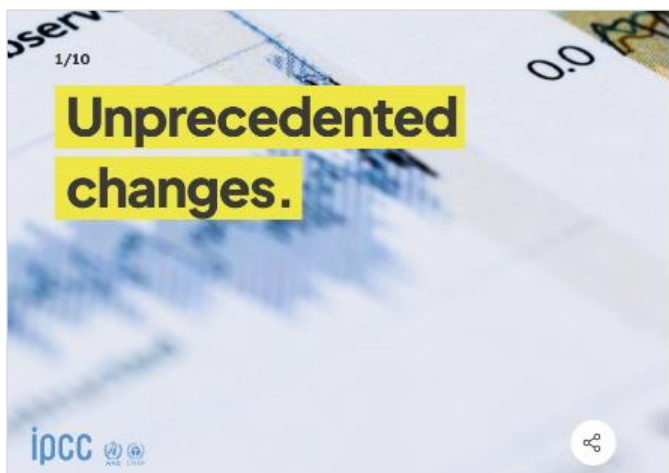
Jezik in terminologija: Podnebne spremembe so zapletena tema, zato je uporaba znanstvenega žargona in tehničnih izrazov za mnoge ljudi težko razumljiva. Zato je lahko koristno, da se v čim večji meri uporabljata preprost jezik in terminologija, ki sta dostopna širšemu občinstvu.

Kulturne in družbene ovire: Različna kulturna in družbena ozadja lahko vplivajo na dojetje in razumevanje podnebnih sprememb ter njihovih tveganj in vplivov.

Politične in ideološke razlike: Podnebne spremembe so postale politično polarizirano vprašanje, prepričanja in vrednote posameznikov pa lahko vplivajo na njihovo razlago in sprejemanje znanstvenih dokazov. To morate zavestno upoštevati v svoji komunikacijski strategiji.

PRIMERI ORODJA

Spletna stran o [grafičnih virih IPCC o fiziki podnebnih sprememb](#) ponuja pomembne primere dobrih praks pri komuniciranju o podnebnih spremembah (glej primer spodaj).

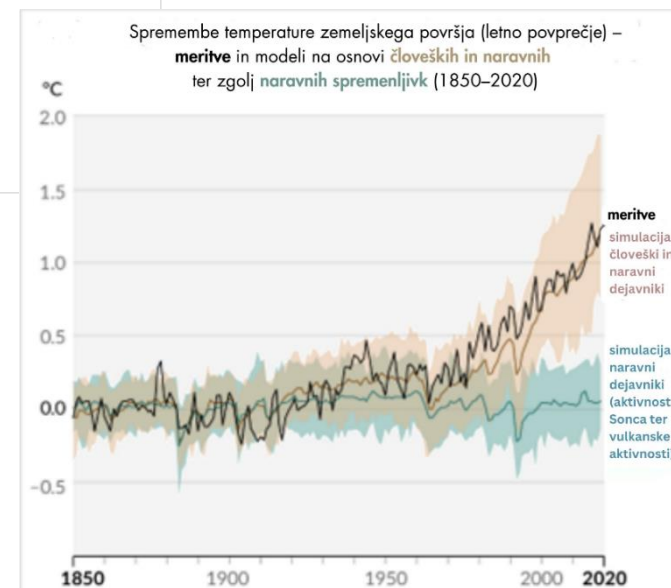

1/10 Unprecedented changes.

Scientists have known for decades that the Earth is warming. The rise in global temperatures since the late 19th century is unprecedented over thousands of years.

It is unequivocal that humans are causing the warming. Changes in the sun's activity and volcanic eruptions are not the cause of the warming trend.

LEARN MORE →

Graf (b) prikazuje, da segrevanje zemeljskega površja ni posledica aktivnosti Sonca ali vulkanskih izbruhov - poglavitnih naravnih dejavnikov, ki vplivajo na naše podnebje.

03 INFORMACIJSKA KAMPANJA ZA OZAVEŠČANJE

Cilj kampanje za ozaveščanje je obveščanje deležnikov in državljanov o njihovi ranljivosti in tveganjih povezanih s podnebnimi spremembami ter zagotavljanje splošnih smernic o tem, kako se proaktivno prilagoditi in bolje pripraviti na te spremembe.

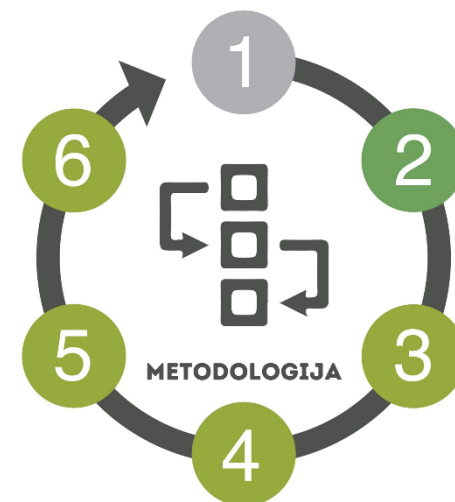
Namen tega orodja je s ciljno usmerjenimi komunikacijskimi strategijami v določenem časovnem obdobju spodbuditi spremembe vedenja posameznikov in družbe v smeri prilagajanja na podnebne spremembe. S spodbujanjem sodelovanja deležnikov in državljanov ter krepitevijo prilagoditvenih zmogljivosti so kampanje za ozaveščanje pogosto pomembne sestavine v procesu prilagajanja.

KAKO DELUJE

V prvem koraku morate opredeliti svoje poslanstvo in posebne cilje, kot so večja ozaveščenost o določenem vprašanju, večja vključenost ali sprememba v dojemanju.

Nato morate kampanjo za ozaveščanje o informacijah vključiti v svojo splošno komunikacijsko strategijo in jo prilagoditi ciljnim skupinam. To pomeni, da morate o njih izvedeti čim več (npr. motivacijo, skrbi itd.).

Ko pripravljate sporočilo, ne pozabite, da mora biti jedrnato, jasno in zapomnljivo, ter dodajte prepričljivo gradivo, ki podpira vaše sporočilo. Informacije lahko posredujete prek več različnih komunikacijskih kanalov (npr. televizija, internet, družbeni mediji, časopisi, javni dogodki, šolske kampanje itd.).

NASVETI

Pogosto je ključ do uspeha v tem, da se kampanje za ozaveščanje izvajajo preko različnih komunikacijskih kanalov hkrati. Poskrbite, da boste sporočila prilagodili vsakemu kanalu posebej.

ODNOSI

Climate-ADAPT podrobno opisuje [kampanje za ozaveščanje kot možnost prilagajanja](#).

Kot primer obsežne kampanje za ozaveščanje si lahko ogledate "[Vizije za svet, ki vam je všeč](#)" - kampanjo Evropske komisije za obveščanje javnosti o podnebnih spremembah.

Čas

Čas je odvisen od vaših prejšnjih izkušenj s komuniciranjem o podnebnih spremembah in posebnih zahtev, ki jih boste opredelili za svojo kampanjo. Oceniti boste morali, kakšen je ustrezen čas za komunikacijo, da boste zagotovili, da bo dosegla občinstvo ob pravem času.

Spretnosti

Predhodno znanje o učinkovitem komuniciranju na področju podnebnih sprememb je pozitivna prednost. Spoznati in razumeti morate svoje ciljne skupine, znati morate pripraviti jasna in jedrnata sporočila ter jasno opredeliti namen komunikacije, tj. ali je cilj komunikacijske kampanje obveščanje, prepričevanje ali mobilizacija.

Viri

Odvisno od obsega kampanje bo morda potrebna ekipa, ki bo skrbela za trženje, oblikovanje, razvoj in ozaveščanje / tehnološki viri: spletne platforme, družbeni mediji, trženje prek e-pošte itd. Za merjenje učinkovitosti kampanje se lahko uporabijo specializirana orodja, kot so spremljanje obiskanosti spletnega mesta ali atributivne analize.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ večja ozaveščenost in razumevanje vplivov podnebnih sprememb ter možnosti prilagajanja (politike, prakse, tehnologije itd.)
- ★ večja vključenost in sodelovanje javnosti ali deležnikov ter spodbude za spreminjanje stališč in vedenja.
- ★ večje zaupanje v zanesljive vire informacij in prispevek k zmanjšanju posredovanja nepravilnih informacij ali zavajanju o podnebnih spremembah med deležniki in državljani.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Dostopnost: Če so informacije dostopne le na določenih komunikacijskih kanalih, morda ne bodo dosegle vseh ciljnih skupin.

Finančne omejitve: Izvajanje obsežnih kampanj je lahko drago, omejena sredstva pa lahko omejijo doseg kampanje.

Tveganje omejenega dojetja: Če se problemi zdijo oddaljeni in nerelevantni, lahko to zmanjša sodelovanje deležnikov in učinkovitost kampanje, npr. ljudje ne vidijo vrednosti ali pomembnosti izmenjanih informacij.

PRIMERI UKREPOV

- ★ Spodaj si lahko ogledate primer pionirske kampanje za ozaveščanje javnosti v zvezi s prilagajanjem na podnebne spremembe: "[Nizozemska živi z vodo](#)".

Strip s Petrom Timefeeffom iz kampanje "Nizozemska živi z vodo".

Čemu služi kampanja "Nizozemska živi z vodo"?

Februarja 2003 je nizozemska vlada začela z multimedijsko kampanjo ozaveščanja "Nizozemska živi z vodo", s katero je javnosti želela predstaviti strategijo "dati vodi več prostora" ter si zanjo zagotoviti podporo.

Uvodno sporočilo kampanje je naslovnike opozorilo na to, da se podnebje spreminja in da bo to posledično vplivalo na strategijo upravljanja z vodami na Nizozemskem. Nato je kampanja na preprost način predstavila, kako se ukrepi, kot so zbiranje vode, prenašajo v prakso. Na koncu pa izpostavila napore, ki jih vlada, regionalne oblasti in vodni odbori vlagajo v to, da ohranijo Nizozemsko varno in suho.

Anketiranci javnomnenjske raziskave so kampanjo ocenili kot informativno in verodostojno. Ozaveščenost o tem, da vlada izvaja ukrepe za blažitev posledic podnebnih sprememb se je močno okrepila. Ob koncu leta 2003 je 82 % vprašanih prepoznalo širši družbeni pomen protipoplavnih ukrepov, medtem ko je 72 % sodelujočih v raziskavi predlog "dati vodi več prostora" tudi podprlo.

Vremenoslovec in "ambasador za vodo" Peter Timofeeff, ki velja za zanimivega in prijetnega strokovnjaka, problematiko in rešitve osvetljuje na nacionalni televiziji, radiju ter v stripih.

Vir: www.nederlandleeftmetwater.nl

- ★ Evropska komisija je začela kampanjo ozaveščanja "[Vplivaj na podnebne spremembe](#)", da bi ljudi spodbudila k majhnim spremembam v njihovem vsakdanjem vedenju v zvezi z ukrepanjem proti podnebnim spremembam. Na voljo je opis glavnih ciljev, ciljnih skupin, zasnove in vsebine te kampanje.
- ★ Oglejte si video primer [kampanje za ozaveščanje o prilagajanju na poplavno tveganje](#) nizozemskega ministrstva za infrastrukturo in upravljanje voda.
- ★ Kot alternativo "običajnim" kampanjam za ozaveščanje lahko uporabite [Igro sprememb](#) fundacije CMCC. To je "učna rešitev, ki temelji na igri in pomaga ozaveščati in izboljševati razumevanje kompleksnih transformacijskih izzivov, s katerimi se sooča človeštvo pri spopadanju s podnebnimi spremembami".

04 PODNEBNA STRATEGIJA ZAGOVORNIŠTVA

Strategija zagovorništva, ki jo vodi mesto ali regija, je proces, katerega cilj je vplivati na spremembe na lokalni, regionalni in celo nacionalni ravni. Mesta in regije lahko uporabijo svoj politični vpliv, vire in lokalno znanje za ozaveščanje o določenih temah ter z različnimi ukrepi mobilizirajo podporo državljanov in deležnikov. Običajne strategije zagovorništva vključujejo zagovorništvo politike, oblikovanje koalicij, kampanje za ozaveščanje javnosti, sodelovanje z izvoljenimi uradniki in pravne ukrepe.

KAKO DELUJE

Strategije zagovorništva prilagajanja na podnebne spremembe se zelo razlikujejo glede na vrsto ukrepov, ki jih uporablja posamezna občina ali regija. Vendar pa morajo biti vse strategije zagovorništva prilagojene kontekstu, temeljiti morajo na dobro strukturiranem načrtu, uporabljati komunikacijsko strategijo in biti usmerjene k jasno opredeljeni ciljni skupini.

Ključna sporočila morajo močno odmevati v kontekstu in značilnostih ciljne javnosti, kot so potrebe, skrbi in motivacija za predlagane podnebne inovacije. Poskrbeti morate, da bodo vaša sporočila lokalizirana, jasna, jedrnata in prepričljiva.

Uspeh strategije zagovorništva prilagajanja na podnebne spremembe je odvisen od številnih dejavnikov, na primer od tega, ali je postopek dovolj prožen, da ga je mogoče sčasoma prilagoditi in izboljšati na podlagi natančnega spremljanja, vrednotenja in učenja (MEL).

NASVETI

Ne pozabite, da zagovorniška prizadevanja zahtevajo vztrajnost in dolgoročno zavezanost k doseganju ciljev ter da uspeh morda ne bo takojšen.

ODNOSI

[Opis strategij zagovorništva](#) v programu Climate-ADAPT.

[Vodnik za zagovorništvo o sodelovanju z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom \(EESO\).](#)

[Evropski register za preglednost](#) - Evropski parlament.

Čas

Nekatere strategije zagovorništva lahko zahtevajo mesece ali leta načrtovanja in priprav, preden se lahko začnejo izvajati, zlasti če vključujejo oblikovanje koalicije podpornikov, izvajanje raziskav ali pripravo komunikacijskega gradiva. Čas izvedbe se tako giblje od najmanj nekaj tednov do več let (pomislite na pravno tožbo, na primer na podnebni spor).

Spretnosti

Poznavanje javnih politik in komunikacijskih strategij je ključnega pomena.

Viri

Potrebni viri se zelo razlikujejo glede na strategijo, obseg in razsežnost kampanje za zagovorništvo prilagajanja na podnebne spremembe in spremljajočih dejavnosti. Na splošno se lahko stroški gibljejo od nekaj tisoč do več sto tisoč EUR.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Večja medijska pokritost in javna razprava o tem vprašanju.
- ★ Oblikovanje novih partnerstev in koalicij za reševanje tega vprašanja.
- ★ Dostop do virov in storitev za osebe, ki jih zadeva ta problem.
- ★ Razvoj novih programov ali pobud za reševanje tega vprašanja.
- ★ Vključevanje in sodelovanje deležnikov pri reševanju vprašanja.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Obstaja več potencialnih ovir za uspeh, med drugim pomanjkanje jasne in v potrebe usmerjene komunikacije, pomanjkanje ali zloraba virov, odpor do sprememb, politična polarizacija, pomanjkanje ozaveščenosti javnosti, nasprotovanje močnih interesov in pravne ovire.

05 ANKETE MED DRŽAVLJANI

Ankete se uporabljajo za zbiranje povratnih informacij in mnenj prebivalcev in državljanov o določenih vprašanjih. Uporabite jo lahko kot učinkovito in hitro orodje za boljše razumevanje potreb in zaznav prebivalcev ter zagotovitev, da vaš načrt prilagajanja na podnebne spremembe odraža prednostne naloge prebivalcev in je z njimi usklajen.

Pomaga lahko spodbujati preglednost in odgovornost, saj daje prebivalcem glas v postopku odločanja. Je lahko tudi zelo koristno orodje za zbiranje povratnih informacij o obstoječih ter preteklih in prihodnjih načrtih ter lahko podpira ozaveščanje prebivalcev in skupnosti o ključnih temah.

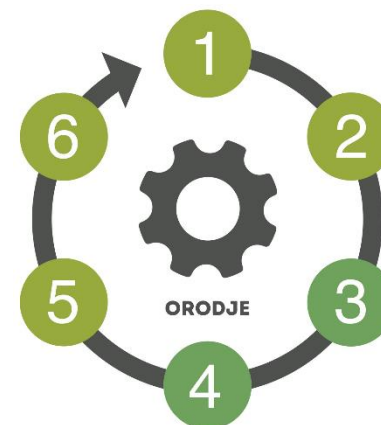
KAKO DELUJE

Raziskava mora temeljiti na učinkovitih tehnikah oblikovanja raziskav, ki zagotavljajo statistično zanesljivost in veljavnost. To zahteva načrt vzorčenja, ki poskuša opredeliti ciljno populacijo, in metodo za izbiro državljanov.

Določiti je treba jasna, jedrnata vprašanja in ustrezne možnosti odgovorov. Anketa med državljani se lahko uporablja za različne namene, na primer za vrednotenje ravni razumevanja teme ali politike s strani državljanov, soglasja o določeni temi ali načrtu, projektnih zamisli in predlogov ali za spremljanje razvoja javnega mnenja v daljšem časovnem obdobju.

NASVETI

Ankete med državljani lahko uporabite za določitev obsega drugih ključnih orodij za vključevanje, kot sta podnebna skupščina državljanov ali prilagoditveno participativno proračunsko načrtovanje.

ODNOSI

[Raziskava, ki](#) se je začela v okviru projekta IMPETUS, ki ga financira EU, v sedmih regionalnih skupnostih po Evropi. Raziskava bo omogočila popis oblikovanja ukrepov prilagajanja na podnebne spremembe za dolgoročne koristi in opredelitev nadaljnjih možnosti za sodelovanje pri dejavnostih prilagajanja podnebnim spremembam.

Evropska komisija [odprla posvetovanje o strategiji EU za prilagajanje podnebnim spremembam](#).

[Raziskava](#), ki jo je izvedla občina Dresden (Nemčija) in v kateri so bila zbrana mnenja in potrebe glede več ključnih tem, vključno s stanjem okolja in vključenostjo skupnosti.

Čas

Čas za oblikovanje ankete je odvisen od vaših izkušenj z uporabo tega orodja. Izvedba ankete je odvisna od obsega in velikosti ankete, običajno pa traja več tednov.

Spretnosti

Potrebne so izkušnje z raziskovalnimi metodami in statistiko ter s predmetom raziskave. Za zagotovitev zanesljivih rezultatov se lahko zaprosi za strokovno podporo.

Viri

Nekateri viri so potrebni znotraj območja. Nekatero anketo za državljane je mogoče izvesti s pomočjo spletne platforme ali tako, da se državljanom pošljejo ankete v papirni obliki. Kot take so v primerjavi s številnimi drugimi orodji za vključevanje zainteresiranih strani, vključenimi v ta priročnik, razmeroma poceni, hitre in enostavne za pripravo. Druge ankete so lahko zaradi večjega vzorca bolj zapletene in jih je najbolje izvajati s podporo specializiranega ponudnika.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Podpirati sodelovanje javnosti v demokratičnem procesu z zagotavljanjem platforme, na kateri lahko državljani izrazijo svoja mnenja, potrebe, prednostne naloge in pomisleke.
- ★ Ocenjevanje in povratne informacije o možnostih prilagajanja, projektih ali politikah.
- ★ Pomaga razkriti razlike in zaznave med različnimi demografskimi skupinami.
- ★ Primerjalna analiza zaznav in prednostnih nalog državljanov, na primer v primerjavi z drugimi mesti in regijami.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Za ustrezno zasnovo raziskave je pogosto potrebno strokovno znanje.

Zaradi pristranskosti pri vzorčenju lahko pride do pomanjkanja veljavnosti rezultatov, zato je lahko vprašljivo, v kolikšni meri je mogoče zaključke posplošiti na večjo skupino.

06 PODNEBNA SKUPŠČINA DRŽAVLJANOV

Podnebna skupščina državljanov je demokratičen proces, ki udeležencem omogoča dialog in sooblikovanje rešitev. Njegov cilj je vključiti državljane v razpravo o občinskih, regionalnih, nacionalnih in mednarodnih politikah na področju prilagajanja na podnebne spremembe. S tem, ko vsakdanji ljudje dobijo mesto za vladno mizo, lahko močno pripomorejo h krepitvi ali ponovni vzpostavitvi politične legitimnosti in odgovornosti v očeh javnosti. Skupščine so posvetovalne, kar pomeni, da temeljijo na metodi dialoga in argumentacije med udeleženci.

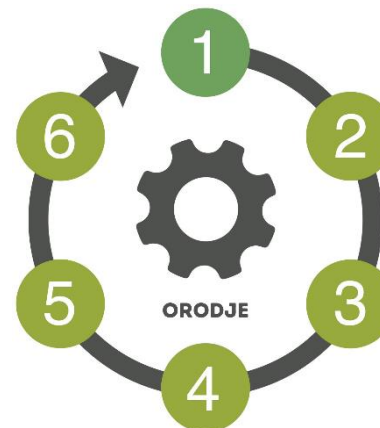
V zadnjem desetletju se vse bolj uveljavljajo kot sredstvo za reševanje ključne potrebe: zagotavljanje pravičnega in vključujočega podnebnega prehoda in družbene preobrazbe.

KAKO DELUJE

Postopek se začne z ustanovitvijo neodvisnega strokovnega odbora, ki je zadolžen za sooblikovanje časovnega okvira, glavnih vprašanj/tematik in načrta nadaljnjega ukrepanja za skupščino.

Člane skupščine je treba nato izbrati z razvrščanjem, pri čemer je treba upoštevati dejavnike, kot so starost, spol, dohodek, izobrazba in geografski položaj. Da bi cenili čas in trud državljanov, je pomembno, da prejmejo finančno nadomestilo ter povračilo potnih stroškov in pomoč pri varstvu otrok.

Na podnebni skupščini državljanov je mogoče izluščiti tri ključne izvedbene korake: korak učenja, korak razmisleka in korak priporočil.

NASVETI

Ključni merili za uspeh sta zagotavljanje jasnih pogojev za nadaljnje ukrepanje odločevalcev od samega začetka ter ustrezna medijska kampanja in javna podpora široke družbene koalicije. To pomaga povečati pritisk javnosti, ki je potreben za nadaljnje zagotavljanje izvajanja priporočil, ki izhajajo iz skupščine.

ODNOSI

[Mreža znanja o podnebnih skupščinah.](#)

Projekt "[Podnebne skupščine državljanov: učenje z Evropo, od Evrope in za Evropo](#)".

Kot regionalni primer lahko uporabite skupščino državljanov za podnebje v [Cambridgeu](#).

Čas

Zasnova celotnega postopka zahteva veliko časa in truda. Izkušnje z izvajanjem sklopa kažejo, da je časovni razpon med 6 in 20 tedni. Nekatere so zdaj celo stalne, tako da se jim dodeli letni proračun.

Spretnosti

Člani podnebne skupščine državljanov ne potrebujejo posebnih izkušenj ali predhodnega znanja o temah, o katerih bodo razpravljali. Pomembna sta proaktivna in pozitivna naravnost ter pripravljenost na sodelovanje. Vendar je treba za vse člane organizirati skrbno načrtovano usposabljanje, da se zagotovi skupna baza znanja.

Viri

Dobro zasnovana skupščina državljanov, ki se ukvarjajo s podnebjem, zahteva veliko truda s strani izvajalske institucije. Potrebno je prilagojeno usklajevanje med različnimi vladnimi oddelki, ki zahteva sodelovanje s sodelavci iz različnih področij. Poleg strokovnega znanja s področja posvetovalne prakse in podnebnega upravljanja za neodvisni strokovni odbor boste morda morali izkoristiti tudi posebne skupnosti strokovnjakov in imeti usposobljene moderatorje, ki bodo podpirali proces.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Povečanje ozaveščenosti, znanja in zagovorništva javnosti glede vprašanj prilagajanja na podnebne spremembe in potrebe po ukrepanju.
- ★ Nabor priporočil ali predlogov politik.
- ★ Širša javna razprava o vprašanih podnebnih sprememb ter boljša komunikacija med odločevalce in državljani, kar povečuje zaupanje v politike s področja podnebnih sprememb.
- ★ Večja vključenost javnosti in njeno prevzemanje odgovornost za ukrepanje / Večja legitimnost odločitev na področju prilagajanja na podnebne spremembe.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Na splošno velja, da imajo podnebne državljanske skupščine pozitiven vpliv na skupnosti. Vendar pa tisti, ki kritizirajo podnebne državljanske skupščine, kot je ([Machin, 2023](#)), opozarjajo na praktične težave pri izbiri udeležencev in informacij ter na morebitno asimetrijo moči med skupščinami.

V nasprotju z izvoljenimi organi podnebne skupščine državljanov niso neposredno odgovorne za sprejemanje odločitev. Zato je njihov neposredni vpliv na oblikovanje politik težko oceniti. Za ustrezno zasnovo raziskave je pogosto potrebno znanje.

PRIMERI UKREPOV

- ★ Novo ustanovljena (tj. 2023) [podnebna skupščina državljanov v Bologni](#) (Italija) je bila zasnovana tako, da bo trajala osem srečanj po pol dneva v približno štirih mesecih. Mesto si prizadeva za neposredno sodelovanje državljanov pri naslednjih ključnih vprašanjih:

- Kako je mogoče spodbujati energetske prehode mesta iz sektorjev, ki imajo največji vpliv na podnebne emisije, hkrati pa zagotoviti načelo enakosti in podnebne pravičnosti ter preprečevati pojave revščine in marginalizacije?

- Kako lahko institucije in prebivalci obravnavajo in omejujejo glavna podnebna tveganja v mestu (toplotni otoki, ekstremni vremenski dogodki, poplave, suše itd.)?

- Katere ovire, če sploh, vidite v občinskih pravilih, storitvah in predpisih pri doseganju teh ciljev ter morebitnih izboljšavah in inovacijah?

Člani skupščine se zavezujejo, da se bodo udeležili vsaj 70% sej ter da bodo ves čas trajanja sej proaktivni in participativni. Za člane skupščine so predvidene različne oblike podpore, vključno s sejninami v višini 72,96 EUR (vključno z vsemi davki in prispevki za socialno varnost) in storitvami varstva otrok.

- ★ Prva [stalna podnebna skupščina na svetu je začela delovati](#) 3. februarja 2023 [v Bruslju](#) kot posvetovalno podporno orodje za spremljanje in informiranje o lokalni podnebni politiki.

Bruseljsko podnebno skupščino sestavlja več zaporednih skupin državljanov, od katerih vsako sestavlja sto naključno izbranih državljanov, ki razpravljajo in dajejo priporočila o posebnih temah, povezanih s podnebno politiko mesta.

Kot je pojasnjeno [na spletni strani "Bürgerrat"](#), "državljeni ne le dajejo priporočila, ampak tudi aktivno spremljajo, kaj se z njimi dogaja, in sicer prek komisije, ki spremlja, kako politiki obravnavajo priporočila. Bruseljska vlada se je zavezala, da bo temeljito preučila vsa priporočila državljanov in pregledno poročala o tem, kaj se z njimi dogaja".

- ★ Leta 2023 je v [Milanu](#) (Italija) začela delovati še ena stalna državljanska podnebna skupščina

07 ZELENI PARTICIPATIVNI PRORAČUN

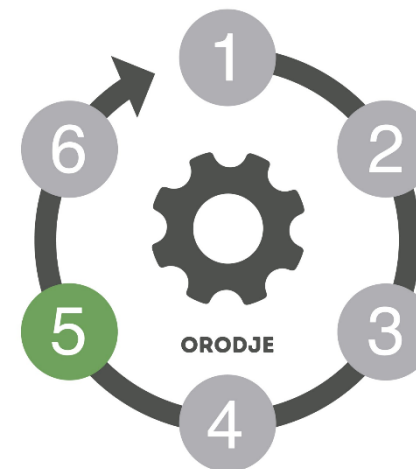
Zeleni participativni proračun je postopek, v katerem imajo državljani možnost neposredno vplivati na to, kako se dodeljujejo in porabljajo javna proračunska sredstva za naslavljanje vprašanja podnebnih sprememb. Doslej se je večina participativnih proračunov izvajala na ravni mest ali celo sosesk, čeprav obstajajo tudi primeri na regionalni in nacionalni ravni.

Participativni proračun se lahko uporablja kot orodje in metodologija. Kot orodje se uporablja zato, ker državljanom omogoča neposredno sodelovanje v procesu odločanja o dodeljevanju in porabi javnih sredstev. Lahko ga štejemo tudi za metodologijo, ker vključuje posebno perspektivo in pristop k upravljanju in vključevanju javnosti, vključno z vidiki, kot so preglednost, vključenost in posvetovanje.

KAKO DELUJE

Z zelenim participativnim proračunom boste članom skupnosti omogočili, da prevzamejo vodilno vlogo pri predlaganju in glasovanju o tem, kaj bi po njihovem mnenju moralo biti deležno javnega financiranja. Postopek vključuje vrsto moderiranih srečanj in posvetovanj, spletnih in osebnih, na katerih državljani in zainteresirane strani razpravljajo, predlagajo in glasujejo o podnebnih projektih.

Ključ do uspeha je pregledna komunikacija in postopek obravnave pritožb ter vzpostavitev modela, ki deluje v posamezni skupnosti. Drug temeljni korak je ustanovitev tehnične delovne skupine, ki zagotavlja, da so končni izbrani projekti relevantni in izvedljivi.

NASVETI

V Lizboni, na primer, se za razpravo in debato uporablja osebno sodelovanje, medtem ko glasovanje in predložitev predlogov potekata prek spleta.

ODNOSI

[Kaj je participativni proračun?](#) (vlada Škotske)

Spletna stran [Teorija sprememb participativnega proračuna](#) je orodje, ki vam lahko pomaga razumeti, kako lahko participativno sodelovanje pripelje do zelenih sprememb za ljudi, skupnosti in vlade.

[Razbijanje mitov o participativnih proračunih](#) (OECD)

Čas

Odvisen je od višine proračuna, dodeljenega zelenemu participativnemu proračunu, števila udeležencev in zapletenosti projektov. Običajno lahko traja več mesecev.

Spretnosti

Zaželene so predhodne izkušnje in znanje s številnih področij (npr. komunikacija, ozaveščanje in sodelovanje, trajnost, mestna ekonomija in finance, politika in upravljanje, vodenje projektov). Če teh znanj in spretnosti nimate sami, boste morali najverjetneje poiskati strokovno znanje in vzpostaviti partnerstva z zunanjimi organizacijami ali posamezniki v vašem lokalnem ekosistemu.

Viri

Za izvajanje zelenega participativnega proračuna boste morali vložiti precej ekonomskih sredstev in časa. Sredstva, ki jih boste vanj vložili, so lahko zelo različna. Drug temeljni vložek je močna politična pripravljenost.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Pomoč pri odpravljanju vrzeli med institucijami in državljani v smeri pravičnega prehoda z vključevanjem prednostnih nalog državljanov v izbrane in izvedene projekte.
- ★ Večje institucionalno zaupanje, preglednost in učinkovitost.
- ★ Večja ozaveščenost družbe o podnebnih spremembah.
- ★ Večje zadovoljstvo državljanov z občinskimi/regionalnimi politikami.
- ★ Sprememba lokalnega odnosa do trajnosti.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

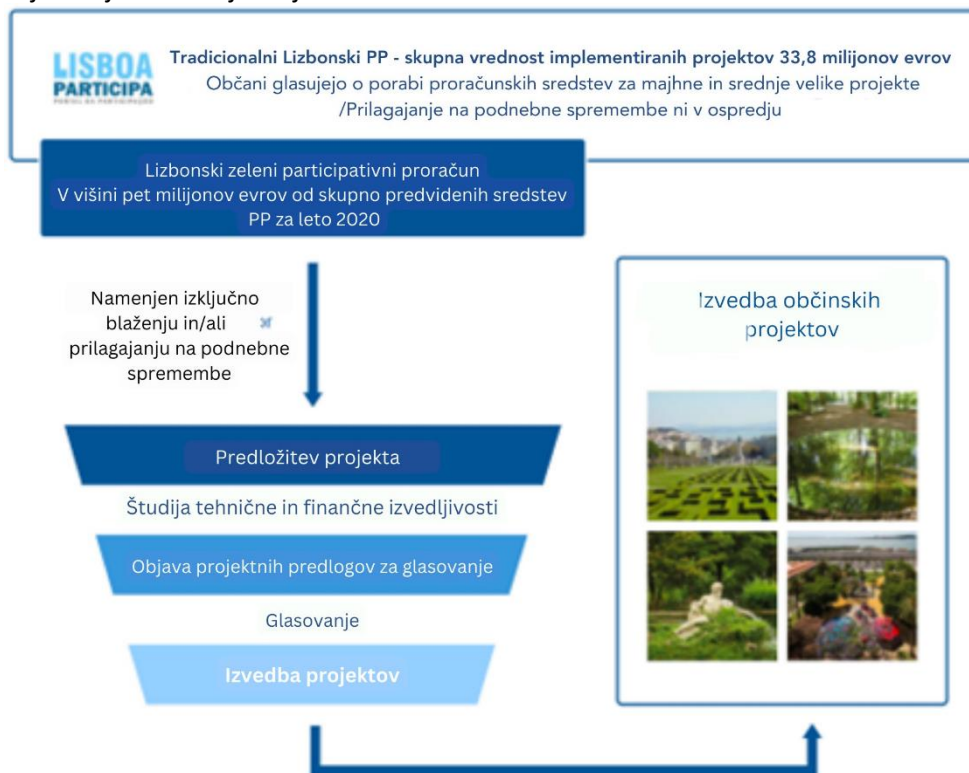
Glede na velikost in obseg vašega zelenega participativnega proračuna boste morda potrebovali specializirane profile, npr. vodjo projekta, strokovnjaka za participativne procese, mestnega ekonomista, koordinatorja za komuniciranje in/ali ozaveščanje, strokovnjaka za vrednotenje.

Zbiranje kakovostnih informacij o učinkovitosti predlaganih rešitev je lahko zahtevno.

Spremljanje in vrednotenje pozitivnih učinkov sprejetih rešitev zahteva ustrezna sredstva in dolgoročno zavezanost.

PRIMERI UKREPOV

- ★ LIZBONA: 15 % sredstev iz že obstoječe lizbonske platforme za participativni proračun - PP (več kot 33 milijonov EUR) je namenjenih izključno za projekte prilagajanja in blaženja podnebnih sprememb (približno 5 milijonov EUR). Do zdaj so se državljani odločili [financirati projekte](#), kot so kolesarske steze, sajenje dreves za zmanjšanje toplote na ulicah ali zajemanje in shranjevanje vode.

[Skriti vrt](#) je zgodba o najbolj glasovanem projektu participativnega proračuna Lizbone, pobudi za ohranitev ogroženega zelenega območja in njegovo preoblikovanje v javni prostor.

- ★ [BOLOGNA - participativni proračun 2023](#): od 26. maja do 30. junija je mogoče glasovati za najljubši projekt med 43 projekti, ki so jih predlagali bolonjski meščani. Vsi projekti so bili zasnovani tako, da izpolnjujejo cilje "Bologna Missione Clima", ki mesto zavezuje k doseganju podnebne nevtralnosti do leta 2030.

Projekt vsake soseske, ki bo prejel največ glasov, bo financiran in izveden z naložbo občine v višini 500.000 evrov na sosesko, skupaj pa bo šest zmagovalnih projektov prejelo 3 milijone evrov. Glasujejo lahko državljani s stalnim prebivališčem v občini Bologna, ki so dopolnili šestnajst let, in nerezidenti, ki v občini opravljajo delo, študij ali prostovoljno dejavnost, ter tujci in osebe brez državljanstva, ki imajo stalno prebivališče v občini Bologna ali opravljajo delo, študij ali prostovoljno dejavnost.

08 SKUPNOSTI PRAKS

Skupnosti praks, ki se osredotočajo na podnebne spremembe, so organizirane skupine ljudi, ki imajo skupni interes in želijo uskladiti prizadevanja za doseganje skupnih ciljev. Skupnosti praks običajno sestavljajo strokovnjaki z različnih področij in člani skupnosti, ki so neposredno prizadeti ali želijo ukrepati.

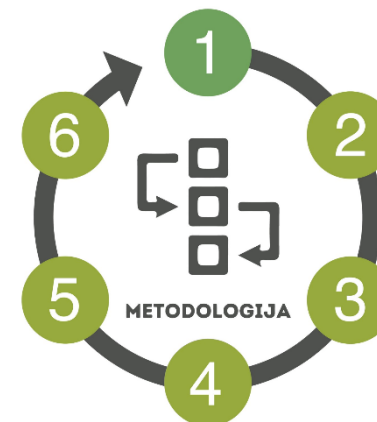
Z izmenjavo znanja, medsebojnim učenjem, izboljšanjem spretnosti in širjenjem splošnega znanja naj bi skupnosti praks, ki se osredotočajo na podnebje, spodbujale razvoj, širjenje in prenosljivost inovativnih in ustvarjalnih praks.

Tako so lahko skupnosti praks konkretno orodje za vplivanje na politične odločitve in financiranje, pa tudi za oblikovanje zavezništev in partnerstev za projekte in pobude.

KAKO DELUJE

Da bi bile skupnosti praks uspešne, morajo biti dejavne. Zato je eden od ključev do uspeha vzpostavitev ustreznega okolja, ki omogoča članom, da se odločajo o tem, kaj je pomembno, ter dobijo in vzamejo tisto, kar potrebujejo in cenijo. Navsezadnje je uspešna skupnost praks tista, v kateri je pretok znanja in sodelovanja, rezultati pa so organski in ne predpisani.

Skupnosti praks so lahko različnih oblik, kot so osebna srečanja, skupine na družbenih omrežjih, razprave in dialogi, sodelovanje pri projektih, zagovorniške kampanje, spletni seminarji, skupinske dejavnosti itd. Uspešna skupnost praks ni posebej osredotočena na določeno obliko komuniciranja, temveč je uspešna tista, pri kateri njeni člani močno občutijo občutek skupnosti, spoštovanja in zaupanja.

NASVETI

Obstaja več uveljavljenih oblik družbenih organizacij, ki imajo lahko osrednjo vlogo pri povečanju stopnje sodelovanja deležnikov pri izvajanju vašega načrta prilagajanja: npr. skupnosti praks, živi laboratoriji, inovacijske skupnosti, opazovalnice, partnerstva z več deležniki ter združenja za učenje in ukrepanje.

ODNOSI

[Priročnik Skupnosti praks](#) EU-JRC

Tukaj si lahko preberete poseben članek o [skupnostih praks in podnebnih spremembah](#).

Čas

Čas izvajanja je lahko zelo različen, od najmanj nekaj tednov do več let. V idealnem primeru skupnosti praks sčasoma postanejo samoorganizirane zaradi zaupanja in predanosti, ki ju ustvarijo njeni člani.

Spretnosti

Skupnosti praks, ki se osredotočajo na prilagajanje na podnebne spremembe, zahtevajo predhodne izkušnje in znanje na presečišču med podnebno znanostjo in politiko, vključevanjem državljanov in zainteresiranih strani, spodbujanjem in sistemskim razmišljanjem.

Viri

Potrebni vložki in viri se razlikujejo glede na obseg in velikost vaše skupnosti praks. Za zagotavljanje vsakodnevnega delovanja in vodenja skupnosti je treba dodeliti ustrezne človeške in ekonomske vire.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Gradnja skupnosti in večja vključenost.
- ★ Sodelovanje med državljani in organizacijami (tudi znotraj).
- ★ Izmenjava znanja in napredovanje.
- ★ Ustvarjanje skupne vrednosti in usmerjenost k enakopravnosti vodita k inovacijam, razvoju in odkrivanju.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Doseg: izkustvena skupnost mora učinkovito vključevati širok nabor deležnikov. Zagotovite si komunikacijsko strategijo za zmanjšanje tveganja omejenega dosega.

Raznolikost: pomembno je sprejeti vse možne ukrepe za zagotovitev vključenosti pri zastopanju različnih pogledov in strokovnega znanja.

Trajnost: sredstva za delovanje skupnosti praks so lahko začasna ali pa so v celoti ali delno prostovoljna. Da bi zagotovili njeno trajnost, je treba že na začetku razmišljati o financiranju in organizacijski trajnosti.

09 IOP SPODBUDE

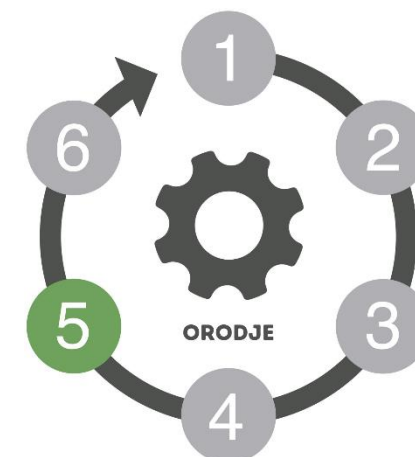
Instrumenti okoljske politike (IOP) so spodbude, ki se oblikujejo in izvajajo z namenom prilagajanja posameznih odločitev skupno dogovorjenim ciljem. Tradicionalno se IOP razvrščajo med oblikovanje cen (npr. tarife za vodo), okoljske davke in dajatve, subvencije (za proizvode in prakse), trgovanje (npr. tržno dovoljenje za onesnaževanje ali odvzem vode, kompenzacijski mehanizmi, plačila za okoljske storitve) ter prostovoljne sporazume in sheme obvladovanja tveganj (zavarovanja ali obveznosti). Uporabljajo se v različnih okoljskih politikah.

Sistemi trgovanja z emisijami so bili razviti za politiko blaženja podnebnih sprememb, IOP pa so se uporabljali tudi za politike kakovosti zraka, prilagajanja na podnebne spremembe in energetike. Za izboljšanje energetske učinkovitosti so bili uporabljeni instrumenti politike, davki na energijo ter predpisi za minimalno raven energetske učinkovitosti in varčevanja z energijo.

KAKO DELUJE

Kako to orodje deluje, je odvisno od tega, kateri IOP je najprimernejši za obravnavano vprašanje ali katera kombinacija IOP bi bila najboljša za doseganje zastavljenih ciljev. Na primer, najpogostejši IOP v vodnem sektorju so tarife, davki in dajatve, vendar se na splošno uporabljajo tudi subvencije in kooperativne sheme.

Sodelovanje zainteresiranih strani in širša javnost sta ključna elementa za povečanje splošne sprejetosti IOP in motivacije za sodelovanje. Pomen sodelovanja javnosti se lahko zmanjša v primerih, ko je IOP ali posebna rešitev, ki jo namerava IOP spodbujati, že pridobila javno (družbeno) priznanje.

ODNOSI

Opis [ekonomskih spodbud za spremembo vedenja v programu Climate-ADAPT](#).

Projekt [WEATHER](#), ki ga financira 7. okvirni program, ponuja pregled možnih spodbud za prilagajanje prometa in njihovega potencialnega učinka.

Pregled ekonomskih instrumentov, ki se uporabljajo v vodnem sektorju, in sklicevanja na študije primerov zagotavlja projekt [EPI-Water](#), ki ga financira EU.

Čas

Oblikovanje in izvajanje EPI lahko traja od enega do petih let. EPI so običajno dolgotrajni ukrepi. Vendar je življenjska doba pogosto odvisna od političnega okvira, posebne veljavne zakonodaje in družbene sprejemljivosti.

Spretnosti

Izkušnje na področju politike, pravnih in ekonomskih vidikov so ključnega pomena.

Viri

Kar zadeva stroške EPI, lahko razlikujemo med neposrednimi stroški (npr. stroški plačila davka) in transakcijskimi stroški (npr. stroški časa in denarja za prihod na trg, iskanje kupca ali prodajalca, pogajanja in vrnitev). Transakcijski stroški so lahko povezani tudi s potrebnim dodatnim nadzorom.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Izboljšanje obstoječega političnega okvira s spodbujanjem sprememb vedenja, ki lahko vodijo k prilagajanju, in ne z ukazovanjem le-teh. IOP lahko spodbudijo spremembo vedenja s spodbudami ali zaviranjem, spremenijo pogoje, da omogočijo gospodarske transakcije ali zmanjšajo tveganje.
- ★ Boljša družbena porazdelitev bremena za dosego zelenega cilja. IOP lahko povečajo prihodke in so zato lahko pomembni za financiranje ukrepov prilagajanja.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Organizacija, ustrezen pravni okvir za podporo.
Morebitne pomanjkljivosti so lahko na strani pravičnosti, saj vplivajo na različne akterje ali družbene skupine, ne nujno na progresiven način.

Nov mehanizem dodeljevanja lahko poveča gospodarsko učinkovitost, vendar povzroči visoke stroške pogajanj in izvrševanja, zaradi česar so morda primernejši enostavnejši mehanizmi dodeljevanja. Stroški posredovanja so lahko visoki, kar omejuje učinkovitost teh ukrepov.

10 POLJUDNA ZNANOST

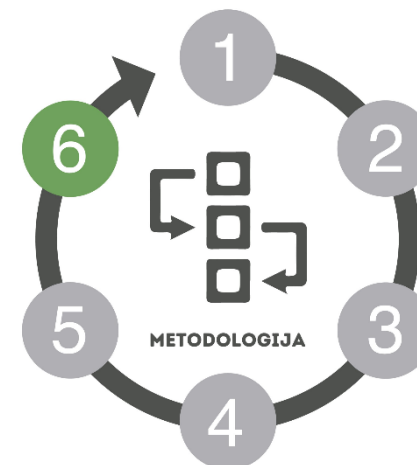
Poljudna znanost je oblika znanstvenega raziskovanja, ki vključuje sodelovanje običajnih ljudi ali neprofesionalnih znanstvenikov pri zbiranju in analizi podatkov. Gre za način pridobivanja podatkov od državljanov in skupaj z njimi ter izvajanja teh raziskav na participativen način.

Kot orodje državljanom omogoča aktivno sodelovanje v znanstvenih raziskavah in lahko vključuje uporabo tehnologije in drugih virov, ki državljanom omogočajo sodelovanje. To lahko vključuje zagotavljanje orodij za zbiranje podatkov (npr. aplikacij, senzorjev), spletnih virov in usposabljanja ali dostop do znanstvene opreme ali podatkovnih zbirk.

KAKO DELUJE

Poljudna znanost kot metodologija vključuje strukturiran pristop k vključevanju državljanov v znanstveno raziskovanje, pogosto prek partnerskega sodelovanja med znanstveniki in javnostjo. Vključuje uporabo standardiziranih protokolov za zbiranje podatkov, nadzor kakovosti in analizo ter možnosti za vključevanje državljanov v znanstveno odločanje in razpravo o rezultatih.

Da bi projekt deloval, morate najprej najti in opredeliti projekt ter ekipo ali skupino deležnikov, ki želijo sodelovati. Nato boste morda morali udeležence usposobiti. Udeleženci so na primer pogosto deležni določenega usposabljanja o tem, kako zbirati in beležiti podatke, lahko pa prejmejo tudi navodila za uporabo specializirane opreme ali programske opreme. V skladu z nameni, cilji in navodili vašega projekta boste izvedli tudi zbiranje podatkov, včasih prek spletnih platform ali mobilnih aplikacij. Te podatke analizirajo bodisi udeleženci sami bodisi poklicni znanstveniki, nato pa se lahko pridobljene ugotovitve objavijo in/ali uporabijo pri sprejemanju političnih odločitev.

NASVETI

Poljudni znanstveni projekti pogosto vključujejo ozaveščanje in komunikacijo z javnostjo, vključno z deljenjem ugotovitev projekta in spodbujanjem več ljudi k sodelovanju.

ODNOSI

[Vloga poljudne znanosti pri evropskem zelenem dogovoru](#)

[Vodnik po poljudni znanosti](#) (Tweddle et al. 2012) vsebuje več podrobnosti o virih, ki so potrebni za vzpostavitev in vodenje projekta poljudne znanosti.

Čas

Čas izvedbe posameznega znanstvenega projekta se lahko razlikuje glede na obseg, zapletenost in razpoložljive vire. Nekateri projekti poljudne znanosti se lahko izvedejo v nekaj mesecih, drugi pa lahko trajajo več let.

Spretnosti

Poljudna znanost je lahko dostopna vsakomur, ne glede na predznanje ali stopnjo izobrazbe. Vendar pa pogosto potrebuje usposabljanje ter stalno in redno podporo. Poleg tega je pomembno, da imajo udeleženci dostop do potrebnih orodij ali tehnologije za zbiranje in posredovanje podatkov.

Viri

Za učinkovito izvajanje pobude bo potrebnih več virov, kot so: spletna stran, spletna zbirka podatkov in obstoječa tehnologija, podpora, navodila ali specializirana merilna oprema. Zaradi sodelovanja s ponudniki tehnologije ali uporabe odprtokodne programske opreme so lahko stroški sprejemljivejši.

PRIČAKOVANI UČINKI/IZIDI

- ★ Ustvarjanje raziskovalnih podatkov, ki jih lahko znanstveniki uporabijo za svoje raziskave.
- ★ Znanstveno participativno raziskovanje.
- ★ Okrepljeno spremljanje okoljskih spremenljivk.
- ★ Večja znanstvena pismenost in sodelovanje javnosti v znanosti.

MOREBITNE OMEJITVE IN OVIRE

Pomembna je pripravljenost za učenje in upoštevanje navodil ter zanimanje za določeno temo.

Vključevanje znanstvenikov državljanov mora spremljati skrbno načrtovan program usposabljanja.

Druge morebitne ovire so dostop do tehnologije, pomanjkanje strokovnega znanja, potreben čas, potrebe po financiranju in kulturne ovire.

Reference

- [1] Massimo Cattino in Diana Reckien (2021). Ali udeležba javnosti vodi k ambicioznejšemu in transformativnejšemu lokalnemu načrtovanju podnebnih sprememb? *Current Opinion in Environmental Sustainability*: volume 52. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2021.08.004>
- [2] Program Združenih narodov za razvoj (2022). Kratka predstavitev politike: Spremljanje prilagajanja in pomen programa Glasgow Sharm el Sheikh pri vzpostavljanju nacionalnih sistemov. [Dostopno na spletu](#) [zadnji dostop - junij 2023].

Anketa o povratnih informacijah

Ta priročnik je živ dokument. Zelo nas zanimajo povratne informacije bralcev, da bi dokument izboljšali in ga naredili čim bolj uporabnega za regije in lokalne skupnosti. Pomagate nam lahko tako, da odgovorite na to kratko [anketo o povratnih informacijah](#).

Funded by
the European Union

Izjava o omejitvi odgovornosti

Vsako razširjanje rezultatov odraža le mnenje avtorjev in Evropska komisija ni odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Prej objavljeno gradivo in delo drugih avtorjev je priznано z ustreznim navajanjem, citiranjem ali obojim. Ponovna uporaba je dovoljena pod pogojem, da je naveden vir in da prvotni pomen ali sporočilo dokumenta nista izkrivljena.

Evropska komisija ni odgovorna za nobene posledice, ki bi nastale zaradi ponovne uporabe. Politika ponovne uporabe dokumentov Evropske komisije se izvaja s Sklepom Komisije 2011/833/EU z dne 12. decembra 2011 o ponovni uporabi dokumentov Komisije (UL L 330, 14.12.2011, str. 39).

Vse slike © Evropska unija, če ni navedeno drugače. Viri slik: © goodluz, # 25227000, 2021. Source: Stock.Adobe.com. Ikone © Flaticon - vse pravice pridržane.